

TÜRKİYE'DE
YAŞANAN VERGİ
PROBLEMLERİ

TÜRKİYE KAMU-SEN
ARAŞTIRMA GELİŞTİRME MERKEZİ

TÜRKİYE'DE YAŞANAN VERGİ PROBLEMLERİ

Devletin, etkin ve verimli kamu hizmeti üretebilmesinin temel şartı, yeterli finansman kaynaklarına sahip olmaktır. Vergiler, kamu finansman kaynaklarının başında gelmektedir. Devletin bizzat egemenlik gücünü kullanarak gerçekleştirdiği vergilendirme işlemi, devlete gelir sağlamanın yanında gelir dağılımını, ekonomik kalkınmayı ve istikrarı da etkilemektedir. Bu nedenle vergi sistemleri oluşturulurken söz konusu etkilerin dikkate alınması gerekmektedir.

Türk vergi sisteminin yapısına bakıldığında, özellikle son dönemlerde bünyesinde birçok problemi barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu problemler, vergi sisteminin bütünlüğünü bozmakta, vergilendirme sürecinin işleyişinde aksaklıklara yol açmakta, bozmakta, vergilendirme sürecinin işleyişinde aksaklıklara yol açmakta, potansiyel vergi hasılatını azaltmakta, gelir dağılımını bozmakta ve vergi yükünün dağılımını dengesizleştirmektedir. Türk vergi sisteminin temel problemleri ve çözüm öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

i.Vergi sisteminin yapısı dolaylı vergiler ağırlıklı bir görünüm arz etmektedir. Toplum vergi hasılatının %70'i dolaylı vergilerden %30'u ise dolaysız vergilerden oluşmaktadır. Çünkü gelir ve servet üzerinden alınan vergilere karşı kamuoyunun tepkisi anında ortaya çıkmaktadır. Oysa dolaylı vergiler harcamalar üzerinden alındıkları için kamuoyu tarafından yeterince algılanamamakta ve doğal olarak tepkiler de oluşmamaktadır. Dolaylı vergilerin yükü dar gelirli özelliklerde ücretliler üzerinde kalmaktadır.

ii.Kayıt dışı ekonomik faaliyetler sürekli olarak artış eğilimindedir. Son 15 yıldan bu yana uygulanan sıkı bütçe politikaları kamu harcamalarının kısılmasına ciddi katkı sağlarken vergi gelirlerinde istenen artışlar sağlanamamıştır. Vergi hasılatının yeterince artmaması, vergi reformu adı altında uygulanan politikalardan kaynaklanmaktadır. Uygulanan vergi politikalarının ana özelliği, sürekli olarak kayıt altındaki kaynakların göz önünde bulundurulmasıdır. Her hükümet, harcamalar üzerinden alınan vergilere üzerinde politika üretmeye çalışmıştır. Kayıt dışı sektörlerin kayıt altına alınarak vergilendirilmemesi, dolaylı vergilerin bu denli artmasının en önemli nedenidir.

iii.Kayıt dışılığın önlenmesi için nakdi para yerine kredi kartı kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

iv.Muafiyet ve istisna uygulamaları vergi tabanını daralttığı gibi vergi adaletini de bozmaktadır. Özellikle, gelir ve kurumlar vergisi kanunlarında yer alan muafiyet ve istisna uygulamaları, vergi hasılatındaki yetersizliğin ve gelir dağılımını bozukluklarının temel nedenidir. Muafiyet ve istisna uygulamalarının sürekli olarak genişlemesi, vergi tabanını daralttığı için vergi sisteminin etkinliğini bozmaktadır. Muafiyet ve istisnaların vergi yasaları dışındaki yasalarda da bulunması izlenmelerini ve kontrolünü zorlaştırmaktadır. Tek bir yasada toplanmalıdır.

v.İşgücü üzerindeki mali yük azaltılmalıdır. Gelir üzerinden alınan vergilerin %43'ler civarındaki bir kısmı ücretlilerden alınmaktadır. İşgücünden alınan vergiler + sosyal güvenlik keseneklerinin yüksekliği iş gücünün maliyetini artırdığı için üretim maliyetlerini artırmaktadır.

vi.Vergi denetim sistemi yeniden gözden geçirilmelidir. Çözüm denetici sayısını artırmak değildir. Denetimde en büyük problem bir mükelleflerin denetlenmesinde geçen zaman ve mükellefin vergilendirmeye ilişkin bilgilerine ulaşma problemidir. Bu problemin çözümü ise her mükellefle ilgili ayrı biber veri deposu özelliği gösteren istihbarat arşivlerinin oluşturulması ve denetim sisteminde elektronik ortamın kullanılmasının yaygınlaştırılmasıdır. Böylece denetim elemanları için gerekli olan bilgilerin önemli bir kısmına anında ulaşılmış olacaktır.

vii.Vergi yargı sisteminde yargılama süreci hızlandırılmalı ve fiiliyatta kanun yollarına başvuru nedenlerine uyulmalıdır. Örneğin bir karar düzeltme başvurusunda bulunmak için şartların varlığına bakılmamakta ve hemen hemen her başvuru kabul edilmektedir. Gereksiz başvurular, sadece vergi yargı organlarının yükünü artırmakta ve gecikmelere neden olmaktadır.

viii.Vergi kanunları sadeliği ve anlaşılabilirliği sağlayacak şekilde yeniden yazılmalıdır. Yürürlükten kalkan bir çok vergi için bir hüküm ifade etmeyen bir çok madde hala vergi kanunlarında yer almaktadır. Örneğin taşıt alım vergisi yürürlükten kalktığı halde hala mükellefiyet ve muafiyet ve istisnalara ilişkin hükümler kanunda yer almaktadır. Kanun maddeleri yazılırken daha kısa cümleler kullanılmalıdır.

ix.Aynı konu üzerinden farklı kanunlarla vergi alınmasına bir sınırlama getirilmelidir. Örneğin iletişim hizmetlerinden hem KDVV hem ÖİV alınması iletişim maliyetini artırmaktadır. İletişim maliyetlerindeki artış, üretim maliyetlerine yansıdığı için mal ve hizmet fiyatlarını otomatikman artırmaktadır.

x.Artan oranlı vergi tarifesi yeniden düzenlenmelidir. Yapılan son düzenleme sadece yüksek gelir düzeyine sahip mükelleflere yaramıştır. Çünkü sadece en üst oran düşürülmüştür. **Ücretliler için ayrı bir tarife oluşturulmalıdır.**

xi.Servet takip sistemi geliştirilerek servet vergileri yeniden düzenlenmelidir. Emlak Vergisi ve Motorlu taşıtlar Vergisi mali güce göre vergilendirme ilkeleri çerçevesinden yeniden yapılandırılmalıdır. Örneğin yazlık ev ile kışlık evin vergi oranları farklılaştırılmalıdır. Benzer uygulama lüks araçlar için de yapılmalıdır.

xii.Ücretlilerde vergi iade sistemi değiştirilmelidir. İadeler, yapılan harcamalar yerine harcamalar yoluyla ödenen KDV esas alınarak belirlenmelidir.

xiii.Muafiyet, istisna ve indirim uygulamalarından kaynaklanan vergi kayıpları miktar olarak hesaplanıp her yıl yayınlanmalıdır.

xiv.Geçim indirimi uygulaması hayata geçirilerek gelirin geçimlik tutarı vergilendirilmemelidir.

xv.İnşaat sektöründe girdilerde uygulanan KDV oranının % 18, konut tesliminde oranın % 1 olması bu sektörde kayıt dışılığı teşvik etmektedir. Diğer sektörlerde de benzer uygulamalara mevcut olup vergi kayıplarına neden olmaktadır.